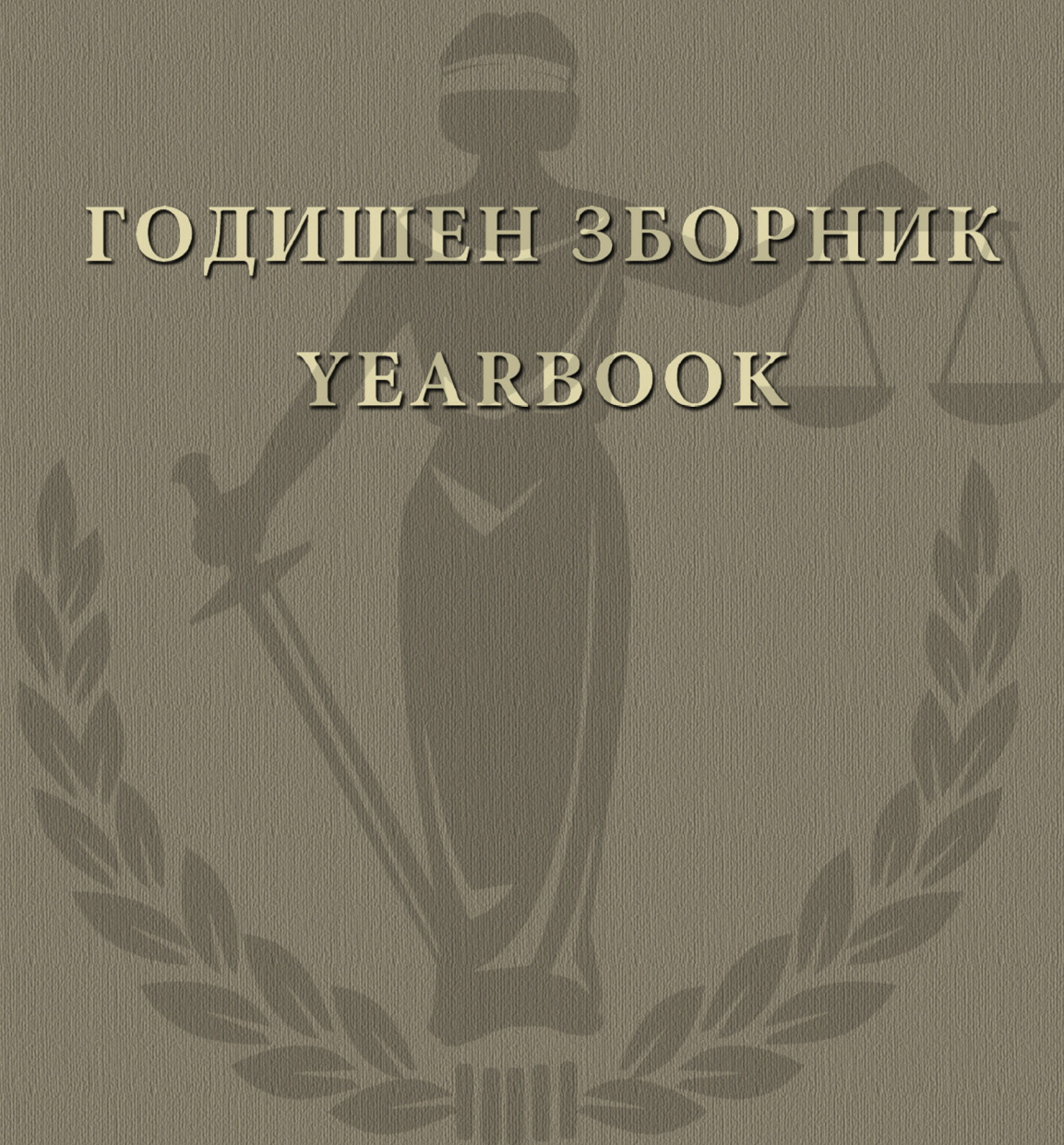

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ

ISSN 1857-8713

ГОДИШЕН ЗБОРНИК
YEARBOOK

ГОДИНА 10

VOLUME X

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF LAW

**УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ**

ISSN 1857-8713

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2020**

**YEARBOOK
2020**

ГОДИНА 10

VOLUME X

**GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF LAW**

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ
YEARBOOK
FACULTY OF LAW**

За издавачот

Проф. д-р Олга Кошевалиска
For the publisher:
Assoc. prof. Olga Koshevaliska, Ph.D

Издавачки совет

Проф. д-р Блажо Боев
Проф. д-р Лилјана Колева Гудева
Проф. д-р Јован Ананиев
Проф. д-р Ана Никодиновска Крстевска

Editorial board

Prof. Blažo Boev, Ph.D.
Prof. Liljana Koleva Gudeva, Ph.D.
Prof. Jovan Ananiev, Ph. D
Prof. Ana Nikodinovska Krstevska, Ph. D

Меѓународен програмски комитет

Проф. Д-р Јован Ананиев,
Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Р. Македонија
Проф. Д-р Јадранка Денкова,
Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Р. Македонија
Проф. Д-р Жан Пол Ленер,
Универзитет на Луксембург, Луксембург
Проф. Д-р Аленка Верболе,
Универзитет на Љубљана, Словенија
Проф. Татјана Петровна Суспицина,
Московска Правна Академија, Русија
Проф. Габриела Белова,
Југозападен Универзитет
„Неофит Рилски“ - Бугарија

International Editorial board

Prof. Jovan Ananiev, Ph. D,
Goce Delcev University - Shtip
Prof. Jadranka Denkova, Ph. D,
Goce Delcev University - Shtip
Prof. Jean Paul Lehnrs, Ph. D,
University of Luxembourg
Prof. Alenka Verbole, Ph. D,
University of Ljubljana
Prof. Tatjana Petrovna Suspiciina,
Moscow State Law Academy
Prof. Gabriela Belova,
South West University
“Neofit Rilski” - Bulgaria

Редакциски одбор

Проф. д-р Јован Ананиев
Проф. д-р Ана Никодиновска Крстевска
Проф. д-р Борка Тушевска Гавриловиќ

Editorial staff

Prof. Jovan Ananiev, Ph. D
Prof. Ana Nikodinovska Krstevska, Ph. D.
Prof. Borka Tuševska Gavrilovikj, Ph. D

Главен уредник

Проф. д-р Олга Кошевалиска

Managing editor

Assoc. prof. Olga Koshevaliska, Ph.D

Одговорен уредник

Проф. д-р Ана Никодиновска Крстевска

Editor in chief

Prof. Ana Nikodinovska Krstevska, Ph. D

Јазично уредување

Весна Ристова
(македонски јазик)

Language editor

Vesna Ristova
(Macedonian)

Техничко уредување

Славе Димитров

Technical editor

Slave Dimitrov

Редакција и администрација

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Правен факултет
ул. „Крсте Мисирков“ 10-А
п. фах 201, 2000 Штип
Р. Македонија

Address of the editorial office

Goce Delcev University – Štip
Faculty of Law
Krste Misirkov 10-A.,
PO box 201, 2000 Štip,
R. of Macedonia

СОДРЖИНА

АМБАРКОВ НИКОЛА ЧОВЕКОВИТЕ ПРАВА ВО ПОЛИТИЧКИОТ СИСТЕМ НА БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА 25 ГОДИНИ ПО ДЕЛТОН	5
АПАСИЕВ ДИМИТАР ФОРМАЛНО-ПРАВНИТЕ ПРИЧИНИ ПОРАДИ КОИ Т.Н.. „ЗАКОН ЗА УПОТРЕБА НА ЈАЗИЦИТЕ“ НЕ Е ЗАКОН - CASE STUDY -	15
АТАНАСОВСКА – ЦВЕТКОВИЌ АНЕТА РИМСКИОТ МАНДАТУМ (ДОГОВОР ЗА ПОЛНОМОШНО) ВО СРПСКИОТ ГРАЃАНСКИ ЗАКОНИК НА ХАЏИЌ	23
ГАЛЕВА ЈОРДАНКА ПОЛИТИЧКИ СИСТЕМ И МУЛТИКУЛТУРНИ АСПЕКТИ ВО КРАЛСТВОТО ДАНСКА И РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	33
ДОНЧЕВСКА БИЛЈАНА ГЕНЕЗАТА НА ПРАВНАТА ЗАШТИТА НА БАЗИТЕ НА ПОДАТОЦИ ВО САД, ЕУ И МАКЕДОНСКОТО ЗАКОНОДАВСТВО	45
ЃОРЃИЕВА ДИЈАНА, СТОИЛЕВА ЗОРИЦА, ЃОРЃИОСКА ЕМИЛИЈА ВОНРЕДНИ ПРАВНИ ЛЕКОВИ ВО ШПАНСКОТО ГРАЃАНСКО ПРОЦЕСНО ПРАВО	57
ЈОВАНОВА ЕВА, ДИМИТРИЕВСКИ ДЕЈАН КАКО ДО ПОГОЛЕМА БРОЈНОСТ НА ПРАТЕНИЧКИ ВО СОБРАНИЕТО НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА?	65
ЈОСИФОВИЌ ИВИЦА ЕВРОПСКОТО КРИВИЧНО ПРАВО И ЗАЕМНАТА ДОВЕРБА ВО КРИЗА: СТУДИЈА НА СЛУЧАЈ	75
КОЕВСКИ ГОРАН, ТУШЕВСКА ГАВРИЛОВИЌ БОРКА, СПАСЕВСКИ ДАРКО АНАЛИЗА НА МОЖНОСТА ЗА ВОВЕДУВАЊЕ НА ДРУШТВО СО ОГРАНИЧЕНА ОДГОВОРНОСТ СО ЕДНО ЕВРО ОСНОВНА ГЛАВНИНА ВРЗ ОСНОВА НА ГЕРМАНСКИОТ МОДЕЛ	85
КОШЕВАЛИСКА ОЛГА, РОГЛЕВА АЛЕКСАНДРА МЕЃУНАРОДЕН И НАЦИОНАЛЕН КОНТЕКСТ НА ПРАШАЊЕТО ЗА НАСИЛСТВО ВРЗ ДЕЦАТА ОД СТРАНА НА ВОЗРАСНИ ВО СОВРЕМЕНОТО ОПШТЕСТВО	93
САВЕСКИ ДЕЈАН ЗНАЧЕЊЕТО НА УСТАВНАТА ЖАЛБА ВО КРЕИРАЊЕТО НА ИНСТИТУЦИОНАЛНИОТ ОДНОС НА МЕЃУ УСТАВНИТЕ СУДОВИ И ЕВРОПСКИОТ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА	105
ТОДОРОВА БИЛЈАНА ЕДНАКВА ПЛАТА ЗА РАБОТА СО ЕДНАКВА ВРЕДНОСТ	119
БИЛЈАНА ПАНОВА СОСТОЈБИТЕ И ПЕРСПЕКТИВИТЕ НА ПРАВНОТО ОБРАЗОВАНИЕ ВО СРЕДНИТЕ УЧИЛИШТА	125
ИЛИЌ ЈОВИЦА СЕБЕСПОЗНАНИЕТО И ПРАВОТО ДА СЕ ЧОВЕКУВА	127

МРЕЖА ЗА ДЕМОКРАТИЈА И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО ПРЕКУ ОБРАЗОВАНИЕТО

Правниот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, во соработка со средните училишта од општините во Источниот и Југо- Источниот плански регион, кон крајот на 2019 година, пристапија кон формирање на Мрежа за демократија и владеење на правото преку образованието. Целта на оваа мрежа е да се интензивира соработката меѓу училиштата и Правниот факултет, како дел од образовната заедница и да се дискутираат и предлагаат мерки за посеопфатно и поефикасно изучување на демократијата, човековите права и владеењето на правото во рамките на наставните планови во средните училишта и да има размена на искуства и информации меѓу членките на Мрежата. Меѓусебно, институциите, кои пристапија кон Мрежата, потпишаа Меморандум за соработка и одржаа две средби. На конститутивната средба се дискутираше за преземањето на идните активности, а на втората средба се дискутираа предизвиците со кои се соочуваат наставниците во средните училишта, кои предаваат општествени и хуманистички предмети, од аспект на намален број на овие предмети, намален број на ученици, кои прокажуваат интерес за изучување на овие предмети како изборни предмети и недоволна опфатеност на материјата демократија и право во рамките на овие предмети.

На втората средба, која се организираше во првата половина на 2020 година, се упатија препораки до Бирото за развој на образованието и имаше излагање на наставници со свои стручни трудови, кои се дел од овој Зборник на трудови

СЕБЕСПОЗНАНИЕТО И ПРАВОТО ДА СЕ ЧОВЕКУВА

Исправен пред современоста и демократијата речиси е невозможно било што да се каже, а притоа да не се повреди нечие чувство, нечие право или морал. Опкружен од хиперсензибилниот свет, внимавам како се однесувам што зборувам што споделувам на фејсбук за случајно да не повредам некого да не го одземам неговото право, да не ги повредам неговите чувства. Искрено понекогаш таквата состојба ми смета бидејќи мојот живот како постојано да е во една состојба на одржување на правото, состојба на прилагодување кон другите, па се бара од мене да бидам толерантен, да негувам мултикултурализам, инклузија, плурализам, па дури и да внимавам како се однесувам кон оние различните од мене во делот на сексуалната определба или кон сексуалните работнички кои не смеам јавно да ги нарекувам проститутки, но затоа тие смеат јавно во провокативна облека да скандираат со црвените чадори по улиците. Како професор – наставник не смеам хиперактивните деца да ги наречам невоспитани бидејќи родителите веднаш реагираат, барајќи посебни програми, со чија помош уште повеќе би дошла до израз нивната хиперактивност т.е. „умност“ и „интелегенција“. Сè позачестени се термините свет на разлики, слобода на говор, вероисповед како и семинарите и работилниците на тема човекови права, демократија и слично. Во неколку ситуации ме доживуваа како најдолен примитивец, кога се застапував против легализација на марихуаната, против еднополните бракови и против абортусот во крајна линија, дури и кога изразував сомнеж кон демократијата воден од идејата дека секогаш скептицизмот ја унапредувал науката, наспроти идеолошкиот догматизам кој безрезервно се прифаќа и со сè се согласува. И сè додека од овде јас размислувам за човековите права, сè повеќе кај нас луѓето се хранат на ист начин, слушаат иста музика, конзумираат огромни количини пива, скара по фестивалите, питијадите, самунијадите фестивалите од секаков вид. Од една страна постојано се зборува за свет на разлики, додека од друга страна се живее онака како некој замислил и се живее во духот на највулгарниот конзумеризам еднолитно придружено со поимот на глобализацијата која како тема се наметнува сè почесто. Во една таква состојба не изненадува воопшто зошто кога им зборувам на учениците од четврта година за Имануел Кант да речеме, а со тоа и филозофијата ја доживуваат како нешто надвор од нивната животна опсервација, често без некој предизвик да дискутираат, па морам дополнително да барам стратегија за мотивација која најчесто низ игра треба да ме доведе до посакуваната цел, но често и во моите најдобро осмислени вежби и подготовки останувам без потребниот фидбек од учениците.

Тезата која ја застапувам од овој симпозиум е следна: СЕКОЈ ИМА ПРАВО НА СЕБЕ СПОЗНАНИЕ. Идејата е дека најголем учител е оној кој никој не подучува. Античките народи слоганот СПОЗНАЈ СЕ САМИОТ СЕБЕ СИ го имаа со векови како основен орјентир на општествениот, етичкиот, политичкиот, економскиот и културниот живот на поединецот. Идејата и правото на себеспознание би значело лоцирање на човекот во еден онтолошки контекст оној кој го среќаваме како во антиката кај Сократ, Платон Аристотел, но така и кај ренесансните автори уметници, Леонардо да Винчи, Монтескје, Еразмо Ротердамски, но и кај просветителите кои веруваа во моќта на разумот да создава, како Џон Лок, Волтер, Томас Хобс итн. Неможноста за себеспознание доаѓа се разбира од човековата слабост, во секој човек постои добро и зло, тоа особено доаѓа до израз во делата на големите уметници затоа е добро да се чита, бидејќи низ читањето запознаваме нешто во нас што претходно не сме го знаеле. На тој начин особено младите успеваат да ги видат негативните страни во себе, па оттука и против нив да се борат. Се разбира тоа не е едноставна работа, бидејќи човекот е суштество на нагоните и страстите препознавајќи одредена страст човекот треба да ја препознае и да ја контролира, но не да ја поттисне, бидејќи тоа впрочем можеме да го најдеме кај Сигмунд Фројд поттиснувањето води кон најразлични форми на неуроза и психички болести. Неговата книга „Неугодното во културата“ зборува токму за тоа дека општествата во кои не доаѓа до израз чаовековата природа во целата нејзина исполнетост го прави поединецот поинаков од она каков е тој самиот. Посакувам

¹ Авторот е наставник по Филозофија и Етика во СОУ „Коста Сусинов“ – Радовиш.

образованието да биде едно вежбалиште каде младите треба да се борат со себе самите најнапред и да се себеоткриваат. Тоа себеоткривање е потребно да биде проследено со љубопитност која се развива не само од образовната програма и методите на работа, туку најповеќе од личниот профил на наставникот. Ако наставникот ја живее својата професија, сигурно дека тие часови ќе бидат живи и инспиративни за учениците. Ако наставникот многу јасно воспоставува однос не на подредени и надредени, туку на рамноправни соработници кои подеднакво се рамноправни и во успехот и неуспехот, секако дека учениците ќе го ангажираат на дополнителни истражувања и дискусии. Но, денес правото на наставникот да ја изрази својата личност е унифицирано, моделирано, обликувано низ строго определени форми на работа со учениците најчесто преку најразличните модули, понатаму употребата на ИКТ (информатичка компјутерска технологија), па со редовните и обврзни тестови со строго определени правила на оценување го прават наставникот администратор на она што учениците го дале како резултат, без да знаат кон што води тој резултат и дали е најважно да се добие висока оценка без притоа да се знае што е успех. Ако при тоа работното место на наставникот не е позиционирано на долгорочен план (а тоа доаѓа сè почесто до израз со намалувањето на бројот на деца и намалувањето на фондот на часови), јасно е дека и влогот на наставникот ќе се намалува, па во услови на една сеопшта морална криза и апатија училиштата ја губат својата дејност да просветуваат. Сократ филозофијата ја дефинираше како „разговор на душата со самата себе“. Колку младите денес можат да дојдат до себе, колку го имаат правото на себеоткривање себелоцирање сфатено низ еден Ничеански филозофски дискурс, да се открие човекот, не во смисла како што воскликнува Ниче „Бог е мртов“, туку во смисла дека е мртва верата во него, онаа вера што младите ја губат, а правото на неа се пред и над вистината и доблеста. Не онаа вистина која служи да го одржи системот, туку вистината во една космичка меѓучовечка димензија која поаѓа од конкретниот човек, човекот како супстрат на нешто повисоко од себе, токму онака као Платон што кога бил прашан што е човекот, одговорил „единствено живо суштество што оди на две нозе, а нема пердуви“, сугерирајќи за нашата повисока природа нашето обличје Божјо во секој од нас, што денес се потиснува се сведува на една димензија како што Херберт Маркузе зборуваше во книгата „Човек во една димензија“. За крај ми се чини дека еднодимензионалниот човек го изгубил правото на себеспознание или тој момент му изгледа безначаен. Во такво општество на еднодимензионални единки и сите права се излишни, освен обврските кон правата кои сами си ги донесуваме.